

Lösningsskisser till TATA69 Flervariabelanalys 2019-06-03

1. Från den första ekvationen $z'_x = y^2 e^x + 1$ får vi $z = y^2 e^x + x + k(y)$. Derivation med avseende på y och användande av den andra ekvationen $z'_y = 2ye^x - 2$ ger $2ye^x + k'(y) = 2ye^x - 2$, så att $k'(y) = -2$, och därmed $k(y) = -2y + c$. Det vill säga $z(x, y) = y^2 e^x + x - 2y + c$.

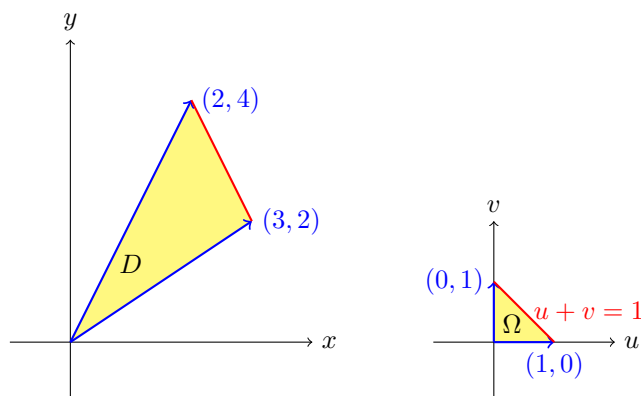
Bivillkoret ger nu $z(0, y) = y^2 - 2y + c = y^2 - 2y + 4$, d.v.s. $c = 4$.

Svar: $z(x, y) = y^2 e^x + x - 2y + 4$.

2. Vi gör variabelbytet

$$\begin{cases} x = 3u + 2v \\ y = 2u + 4v \end{cases}$$

Notera att detta är ett inverterbart linjärt variabelbyte, och $(u, v) = (1, 0)$ ger $(x, y) = (3, 2)$, $(u, v) = (0, 1)$ ger $(x, y) = (2, 4)$. Alltså avbildas triangeln Ω i uv -planet på vår triangel D i xy -planet enligt nedanstående figur:

$$\frac{d(x, y)}{d(u, v)} = \begin{vmatrix} x'_u & x'_v \\ y'_u & y'_v \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 3 & 2 \\ 2 & 4 \end{vmatrix} = 8, \text{ så } dx dy = 8 du dv.$$

Vidare har vi $2x - y = 2(3u + 2v) - (2u + 4v) = 4u$ och $3y - 2x = 3(2u + 4v) - 2(3u + 2v) = 8v$.

$$\begin{aligned} \iint_D (3y - 2x)(2x - y) dx dy &= \iint_{\Omega} 8v \cdot 4u \cdot 8 du dv \\ &= 32 \int_0^1 \left(\int_0^{1-u} 8uv dv \right) du = 32 \int_0^1 [4uv^2]_{v=0}^{1-u} du = 32 \int_0^1 4u(1-u)^2 du \\ &= 32 \int_0^1 (4u - 8u^2 + 4u^3) du = 32 \left[2u^2 - \frac{8u^3}{3} + u^4 \right]_0^1 = \frac{32}{3}. \end{aligned}$$

*) Ett alternativ, som i detta fall blir lite jobbigare, är att dela upp integralen i två delar:

$$\begin{aligned} &\int_0^2 \left(\int_{2x/3}^{2x} (3y - 2x)(2x - y) dy \right) dx + \int_2^3 \left(\int_{2x/3}^{-2x+8} (3y - 2x)(2x - y) dy \right) dx = \\ &\dots = \frac{128}{27} + \frac{160}{27} = \frac{32}{3}. \end{aligned}$$

Svar: $32/3$.

3. Ytan kan skrivas som nivåytan $F(x, y, z) = x^2 + 2y^2 + 4z^2 = 16$. För en tangeringspunkt (a, b, c) gäller $\nabla F(a, b, c) = (2a, 4b, 8c) \parallel (1, -2, 2)$, vilket ger $b = -a$ och $c = a/2$, som insatt i ytans ekvation ger $16 = F(a, b, c) = 4a^2$, d.v.s. $a = \pm 2$. De två tangeringspunkterna är alltså $(a, b, c) = \pm(2, -2, 1)$, och därmed blir $A = a - 2b + 2c = \pm 8$.

Svar: $A = \pm 8$.

4. (a) Eftersom $f(0, 0, z) = 1 + z^3$ uppfyller att $f(0, 0, z) < f(0, 0, 0)$ om $z < 0$ men $f(0, 0, z) > f(0, 0, 0)$ om $z > 0$ så har f ingen extrempunkt i origo.

Svar: Origo är inte en extrempunkt till f .

- (b) Vi använder att $\sin t = t + \mathcal{O}(t^3)$ med $t = xy$.

$$\begin{aligned} f(x, y) &= 1 + x^2 + 2y^2 + \sin(xy) = 1 + x^2 + y^2 + (xy + \mathcal{O}((xy)^3)) \\ &= 1 + x^2 + xy + 2y^2 + \mathcal{O}(|(x, y)|^6). \end{aligned}$$

Vi ser alltså att $\nabla f(0, 0) = 0$, så det är en stationär punkt, och den kvadratiske formen uppfyller

$$x^2 + xy + 2y^2 = (x + y/2)^2 + \frac{7y^2}{4}.$$

Alltså är den positivt definit, så punkten är en lokal minpunkt.

(Man kan även skriva

$$x^2 + xy + 2y^2 = \begin{pmatrix} x & y \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 1/2 \\ 1/2 & 2 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} x \\ y \end{pmatrix},$$

och beräkna egenvärdena

$$\begin{vmatrix} 1 - \lambda & 1/2 \\ 1/2 & 2 - \lambda \end{vmatrix} = (1 - \lambda)(2 - \lambda) - 1/4 = 0 \Leftrightarrow \lambda = \frac{3 \pm \sqrt{2}}{2}.$$

Eftersom båda dessa är positiva är den kvadratiske formen positivt definit.)

Svar: Origo är ett lokalt minimum till f .

5. De två bivillkoren $g(x, y) = x^2 + 2xy + 4y^2 \leq 3$ och $h(x, y) = x - y \geq 0$ bestämmer en sluten delmängd av en ellipsskiva – alltså en kompakt mängd – och målfunktionen $f(x, y) = xy$ är ett polynom, alltså kontinuerlig där. Alltså existerar största och minsta värde för f på denna mängd.

Vi får $\nabla f = (y, x)$, $\nabla g = (2x + 2y, 2x + 8y)$ och $\nabla h = (1, -1)$. Kandidatjakt:

- dim 2 (inre punkter, $g < 3$, $h > 0$): $\nabla f = 0 \Leftrightarrow (x, y) = (0, 0)$, men $h(0, 0) = 0 \not> 0$. Ingen kandidat här.
- dim 1, består av två delar:
  - (ellipskurvan $g = 3$, $h > 0$):

$$\nabla f \parallel \nabla g \Leftrightarrow 0 = \begin{vmatrix} y & x \\ 2x_2y & 2x + 8y \end{vmatrix} = 8y^2 - 2x^2 \Leftrightarrow x = \pm 2y$$

Fallet $x = 2y$ insatt i $g = 3$ ger $y^2 = 1/4$ och kandidaten $f(1, \frac{1}{2}) = \frac{1}{2}$ (den andra punkten man får, $(-1, -\frac{1}{2})$, uppfyller ej kravet $h > 0$).

Fallet $x = -2y$ ger analogt $y^2 = 3/4$ och kandidaten $f(\sqrt{3}, -\frac{\sqrt{3}}{2}) = -3/2$ (den andra punkten man får, $(-\sqrt{3}, \frac{\sqrt{3}}{2})$, uppfyller ej kravet $h > 0$).

- (sträckan $g < 3$, $h = 0$): $\nabla f \parallel \nabla h \Leftrightarrow (y, x) \parallel (1, -1) \Leftrightarrow y = -x$, som insatt i $h = 0$ och kontrollerad mot $g < 3$ ger kandidaten $f(0, 0) = 0$.

- dim 0 (hörn, $g = 3$, $h = 0$): Ekvationssystemet $g = 3$, $h = 0$ ger genast $7x^2 = 3$ och $y = x$, alltså kandidaterna $f(\sqrt{\frac{3}{7}}, \sqrt{\frac{3}{7}}) = f(-\sqrt{\frac{3}{7}}, -\sqrt{\frac{3}{7}}) = \frac{3}{7}$.

Svar: $f_{\max} = f(1, \frac{1}{2}) = \frac{1}{2}$, $f_{\min} = f(\sqrt{3}, -\frac{\sqrt{3}}{2}) = -\frac{3}{2}$.

6. Vi använder sfäriska (rymdpolära) koordinater. Vi vet att xy -planet ges av att $\theta = \pi/2$, och området $x > 0, y < 0$ ges av att $-\pi/2 < \varphi < 0$.

Alltså ges området D av att $-\pi/2 < \varphi < 0, \pi/2 < \theta < \pi$ och $r > 0$.

Integranden är negativ på hela integrationsområdet och integralen är endast generaliserad i oändligheten. Alltså räcker det att kolla på en uttömmande följd, och vi tömmer ut D med områdena D_R som ges av att $-\pi/2 < \varphi < 0, \pi/2 < \theta < \pi$ och $0 < r < R$.

$$\begin{aligned} \iiint_{D_R} y e^{-(x^2+y^2+z^2)^2} dx dy dz &= \int_{-\pi/2}^0 \left(\int_{\pi/2}^{\pi} \left(\int_0^R r \sin \theta \sin \varphi \cdot e^{-r^4} \cdot r^2 \sin \theta dr \right) d\theta \right) d\varphi \\ &= \int_{-\pi/2}^0 \sin \varphi d\varphi \cdot \int_{\pi/2}^{\pi} \sin^2 \theta d\theta \cdot \int_0^R r^3 e^{-r^4} dr \\ &= [-\cos \varphi]_{-\pi/2}^0 \cdot \left[\frac{\theta}{2} - \frac{\sin(2\theta)}{4} \right]_{\pi/2}^{\pi} \cdot \left[\frac{-e^{-r^4}}{4} \right]_0^R = -\frac{\pi}{4} \left(\frac{1}{4} - \frac{-e^{-R^4}}{4} \right) \rightarrow -\frac{\pi}{16} \text{ då } R \rightarrow \infty. \end{aligned}$$

Svar: Integralen är konvergent med värdet $-\pi/16$.

7. Om vi använder matrisnotation gäller

$$\bar{f}(u, v) = \begin{pmatrix} x \\ y \\ z \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} u^2 + v^2 \\ u^2 - v^2 \\ \sin(u + v) \end{pmatrix}.$$

Funktionalmatrisen ges av

$$\frac{\partial(x, y, z)}{\partial(u, v)} = \begin{pmatrix} x'_u & x'_v \\ y'_u & y'_v \\ z'_u & z'_v \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2u & 2v \\ 2u & -2v \\ \cos(u + v) & \cos(u + v) \end{pmatrix},$$

så

$$\frac{\partial(x, y, z)}{\partial(u, v)}(\pi, 0) = \begin{pmatrix} 2\pi & 0 \\ 2\pi & 0 \\ -1 & -1 \end{pmatrix}.$$

Eftersom

$$\bar{f}(\pi, 0) = \begin{pmatrix} \pi^2 \\ \pi^2 \\ 0 \end{pmatrix}$$

ges tangentplan på parameterform av

$$\begin{pmatrix} x \\ y \\ z \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \pi^2 \\ \pi^2 \\ 0 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 2\pi & 0 \\ 2\pi & 0 \\ -1 & -1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} h \\ k \end{pmatrix}, \quad h, k \in \mathbb{R},$$

eller ekvivalent

$$(x, y, z) = (\pi^2, \pi^2, 0) + h(2\pi, 2\pi, -1) + k(0, 0, -1), \quad h, k \in \mathbb{R}.$$

(Notera att $\bar{f}(\pi + h, 0 + k) = \bar{f}(\pi, 0) + \frac{\partial \bar{f}}{\partial(u, v)}(\pi, 0) \begin{pmatrix} h \\ k \end{pmatrix} + \text{restterm}$, så tangentplanet ges av att ta bort resttermen i detta uttryck.) För att få en normalvektor kan vi kryssa tangentvektorer:

$$(2\pi, 2\pi, -1) \times (0, 0, -1) = (-2\pi, 2\pi, 0) = -2\pi(1, -1, 0).$$

Så tangentplanet ges på normalform av

$$(1, -1, 0) \cdot ((x, y, z) - (\pi^2, \pi^2, 0)) = 0 \Leftrightarrow x - y = 0.$$

Svar: Funktionalmatrix: $\frac{\partial(x,y,z)}{\partial(u,v)}(\pi, 0) = \begin{pmatrix} 2\pi & 0 \\ 2\pi & 0 \\ -1 & -1 \end{pmatrix}$.

Tangentplan på parameterform:

$$(x, y, z) = (\pi^2, \pi^2, 0) + h(2\pi, 2\pi, -1) + k(0, 0, -1), \quad h, k \in \mathbb{R}.$$

Tangentplan på normalform: $x - y = 0$.